

Het uitsterven van de dinosaurus of de verdwijning van de Minoïsche cultuur op Kreta werd altijd gezien als het gevolg van een eeuwenlang proces. Recent onderzoek wees echter uit dat er wel eens sprake zou kunnen zijn van een catastrofe. En rampen blijven ons bestaan bedreigen.

Leven op een tijdbom

NICO VERBEEK

In 1775 werd de Portugese stad Lissabon getroffen door een aardbeving die vrijwel de gehele stad met de grond gelijk maakte. In zijn boek *Candide ou l'optimisme* beschrijft de Franse filosoof en schrijver Voltaire deze catastrofe. De hoofdpersoon, de naïeve goedgelovige Candide, is verbouwereerd over zoveel menselijk ongeluk. Zijn leermeester, de filosoof Pangloss, toont zich echter nauwelijks geschokt en blijft volharden in zijn grenzeloos optimisme.

Volgens deze Pangloss, met wie Voltaire de filosofische theorieën van de achttiende eeuwse rationalist Leibniz parafraseert en parodieert, leven wij immers in "le meilleur des mondes possibles" (de beste van alle mogelijke werelden), waarin elke gebeurtenis logisch en zinvol is. Ook na de aardbeving, die Candide nog wat schaaftwonden bezorgt, gaat Pangloss onverdroten verder met zijn loflied op de schepping: "Car il est impossible que les choses ne

soient pas où elles sont. Car tout est bien." (Het is onmogelijk dat de dingen niet zijn zoals ze zijn. Want alles is goed)

Het rotsvaste vooruitgangsgeloof van de bij uitstek rationalistische achttiende eeuw werd door Voltaire subtiel bekritiseerd. Het is moeilijk vol te houden dat alles goed en geweldig is op de aardbol en dat alles moet gaan zoals het gaat. De menselijke mogelijkheden zijn nu eenmaal beperkt en de loop van de geschie-

Een vulkaan-
uitbarsting op het
IJslandse eiland
Heimaey in 1973
Foto ANP